

om Spørgsmaalet Budget i Almindelighed, der ogsaa tager Hensyn til Forholdene udenfor Tyskland, for i de følgende Kapitler at beskæftige sig indgaaende med sit specielle Emne: den tyske Rigshusholdningsplan. I disse Kapitler behandler Fremstillingen bl. a. Reglerne om det tyske Rigsbudgets Begrænsning i Henseende til Sted og Tid og om dets materielle Indhold, dets Enhed og Fuldstændighed. I nær Forbindelse hermed behandles det højst betydningsfulde Spørgsmaal om Valget mellem Brutto- eller Nettobudget. Det oplyses, at Bruttosystemet i Tyskland, som i de fleste andre Stater, har udviklet sig stadig stærkere uden dog helt at kunne fortrænge Nettosystemet, der f. Eks. delvis bestaar for Postvæsenets Vedkommende. Iøvrigt er Rigets Husholdning paa mange Maader blevet stærkt berørt af de ved Verdenskrigen fremkaldte Forhold. Noget af det mest betydningsfulde i saa Henseende er det, at Rigsjernbanerne ved en Lov af 30. August 1924 er blevet udskilt og henlagt til et Selskab af offentligretlig Karakter, der har sin egen Retssubjektivitet og hvis Indtægter og Udgifter falder udenfor Rigsbudgettet. Blandt andre Emner af Interesse drøfter Bogen ogsaa Spørgsmaalet om det ønskelige i en større eller mindre Specialisering af Statsudgifterne og omtaler her bl. a., at baade fremragende Finanspolitikere (Thiers) og teoretiske Nationaløkonomer (Adolph Wagner) er Modstandere af en meget vidtdreven Specialisering. Bogens Slutningskapitel indeholder en interessant Redegørelse for den meget store Betydning, som man i vore Dage og med Rette tillægger Budgettets Offentlighed under alle dets forskellige Udviklingsstadier og som aabner Adgang for de Sagkyndige til at øve en heldbringende Kritik, medens Anskuelserne tidligere gik i den stik modsatte Retning.

Neumarks Bog indholder en sand Rigdom af Oplysninger om den tyske Rigshusholdningsplan og har derfor i første Række Interesse for dem, som ønsker at underkaste denne Plan et indgaaende Studium. Men Forfatteren har tillige en stor Viden om tilsvarende Forhold i andre Lande, som han meget ofte fremdrager til Belysning af de hjemlige Forhold. Og dette bidrager til at give hans Fremstilling forøget Værdi.

Cordt Trap.

ALFRED WEBER's Theory of the location of industries. Engelsk Udgave med Introduktion og Noter ved C. J. Friedrich, Ph. D. The University of Chicago Press, Chicago. 1929. 256 Sider. \$ 3,00.

Den foreliggende Bog er en Oversættelse til Engelsk af Alfred Webers i 1909 paa Tysk udgivne industrielle Standorts-

om Spørgsmaalet Budget i Almindelighed, der ogsaa tager Hensyn til Forholdene udenfor Tyskland, for i de følgende Kapitler at beskæftige sig indgaaende med sit specielle Emne: den tyske Rigshusholdningsplan. I disse Kapitler behandler Fremstillingen bl. a. Reglerne om det tyske Rigsbudgets Begrænsning i Henseende til Sted og Tid og om dets materielle Indhold, dets Enhed og Fuldstændighed. I nær Forbindelse hermed behandles det højst betydningsfulde Spørgsmaal om Valget mellem Brutto- eller Nettobudget. Det oplyses, at Bruttosystemet i Tyskland, som i de fleste andre Stater, har udviklet sig stadig stærkere uden dog helt at kunne fortrænge Nettosystemet, der f. Eks. delvis bestaar for Postvæsenets Vedkommende. Iøvrigt er Rigets Husholdning paa mange Maader blevet stærkt berørt af de ved Verdenskrigen fremkaldte Forhold. Noget af det mest betydningsfulde i saa Henseende er det, at Rigsjernbanerne ved en Lov af 30. August 1924 er blevet udskilt og henlagt til et Selskab af offentligretlig Karakter, der har sin egen Retssubjektivitet og hvis Indtægter og Udgifter falder udenfor Rigsbudgettet. Blandt andre Emner af Interesse drøfter Bogen ogsaa Spørgsmaalet om det ønskelige i en større eller mindre Specialisering af Statsudgifterne og omtaler her bl. a., at baade fremragende Finanspolitikere (Thiers) og teoretiske Nationaløkonomer (Adolph Wagner) er Modstandere af en meget vidtdreven Specialisering. Bogens Slutningskapitel indeholder en interessant Redegørelse for den meget store Betydning, som man i vore Dage og med Rette tillægger Budgettets Offentlighed under alle dets forskellige Udviklingsstadier og som aabner Adgang for de Sagkyndige til at øve en heldbringende Kritik, medens Anskuelserne tidligere gik i den stik modsatte Retning.

Neumarks Bog indholder en sand Rigdom af Oplysninger om den tyske Rigshusholdningsplan og har derfor i første Række Interesse for dem, som ønsker at underkaste denne Plan et indgaaende Studium. Men Forfatteren har tillige en stor Viden om tilsvarende Forhold i andre Lande, som han meget ofte fremdrager til Belysning af de hjemlige Forhold. Og dette bidrager til at give hans Fremstilling forøget Værdi.

Cordt Trap.

ALFRED WEBER's Theory of the location of industries. Engelsk Udgave med Introduktion og Noter ved C. J. Friedrich, Ph. D. The University of Chicago Press, Chicago. 1929. 256 Sider. \$ 3,00.

Den foreliggende Bog er en Oversættelse til Engelsk af Alfred Webers i 1909 paa Tysk udgivne industrielle Standorts-

lehre. Det kunde synes, at en Behandling af et saadant Emne maatte blive forældet i de mellemliggende 20 Aar. Dette har imidlertid langt fra været Tilfældet. Webers Værk er nemlig et virkeligt Pionerarbejde, idet denne Forfatter er den første, som har forsøgt paa en udtømmende Maade at uddrage Lovene for industrielle Virksomheders Beliggenhed og af Kendsgerningerne brogede Mængde at opstille en fuldstændig Teori. Dette Emne har nu faaet fornyet Aktualitet baade teoretisk og praktisk ved den i de senere Aar opstaaede Tvivl om Formaals-tjenligheden af den stærkest mulige tekniske Koncentration, og naar Behovet for en teoretisk Fremstilling af Emnet da har ført til, at man i U. S. A. er tyet til den 20 Aar gamle Bog, er dette det bedste Bevis for Værdien af det grundlæggende Arbejde der var gjort.

Da Webers Værk er udarbejdet efter den reneste deduktive Metode, har Udgiveren, C. J. Friedrich, i det væsentlige kunnet nøjes med at gengive Teksten uden nogen Omarbejdning. En Del kommenterede Noter er dog tilføjet. Derimod har C. J. Friedrich for egen Regning i en Introduktion uddybet Webers egne Betragtninger over den indtil da forsømte Lokaliserings-teoris Betydning ved i nogle interessante Bemærkninger at skitsere Vekselvirkningen mellem denne og andre Grene af den økonomiske Teori. Særligt mener han, at den forøgede Indsigt i de Love, der bestemmer Beliggenheden, vil blive et vigtigt Hjælpemiddel ved Studiet af Jordrenten som Beliggenhedsrente. Endvidere vil den kunne yde Bidrag til Forbedring af Teoriene om Monopoler, Transportomkostninger og international Omsætning.

Selv om disse Udtalelser vidner om den ikke ualmindelige Overvurdering af en ny Videnskabsgrens Værdi, er det uomtvisteligt, at et teoretisk og praktisk Studium af Industrivirksomhedernes og i Sammenhæng dermed Befolkningscentrernes Beliggenhed vil give interessante og lærerige Resultater. Weber nævner, at vi nøje følger Nutidens enorme Omplaceringer af økonomiske Kræfter, Kapital og menneskelig Arbejdskraft, vi forudsiger Udviklingen, og vi forsøger at regulere den ved Handelspolitikken, men vi kender faktisk kun lidt til de Love, der behersker disse Bevægelser, fordi den økonomiske Teori har sprunget dette Emne over og nøjes med nogle Henvisninger til national og international Arbejdsdeling o. l.

Hovedvanskeligheden ved Studiet af Lokalisering er Mangel paa tilstrækkeligt Materiale. Tidligere var denne Mangel uovervindelig, men nu kan man sige, at den afhjælpes med Kæmpe-

skridt Dag for Dag ved Udviklingen af den økonomiske Statistik af forskellig Art. Forfatteren er vejet tilbage for at vælge selve Beliggenheden af den industrielle Virksomhed og Aarsagerne til den som Emne, i Erkendelsen af at Aarsagskomplekset i Almindelighed vil være for kompliceret til at muliggøre en udtømmende teoretisk Løsning af denne Opgave, men har begrænset sig til Studiet af Forandringerne i Beliggenheden. Fremgangsmaaden er den, at Opgaven simplificeres ved, at visse Forudsætninger antages givne, saaledes Forbrugets, Raastoffernes og Arbejdskraftens faste Placering samt Tilstedeværelse af Arbejdskraft i ubegrænset Mængde, og paa dette Grundlag undersøges, hvilke Kræfter der kan forandre Beliggenheden. De vigtigste Faktorer viser sig at være Transportomkostninger og Arbejdsløn og — kvalitet, de egentlige regionale Faktorer, samt den Række af Paavirkninger, der nærmere fastlægger Beliggenheden indenfor den af de regionale Faktorer bestemte geografiske Ramme. Disse Faktorer sammenfattes under Betegnelsen Agglomeration. Derefter følger saa den udtømmende teoretiske Belysning af hver af disse Faktorer Indfyldelse med udstrakt Anvendelse af matematiske Hjælpemidler.

For at lette Overførelsen af den rene abstrakte Form, hvori Undersøgelsen er holdt, paa de faktiske Forhold, slutter hvert Afsnit med en Reintroduction of the Realities, hvori Hovedlinierne for de forskellige Faktorer indbyrdes faktiske Betydning i det økonomiske Liv optrækkes, stadigt dog i en meget generel Form. Den egentlige induktive Behandling var nemlig forbeholdt en II. Del, som skulde behandle den tyske Industri siden 1860. Denne er imidlertid ikke udgivet, hvorimod Disciple af Weber har udarbejdet flere Monografier om enkelte Industriers Lokalisering, ligesom han selv har behandlet dette Emne i en Række Haandbogs- og Tidsskriftartikler, hvoraf særlig kan nævnes Grundriss der Socialøkonomik, Vol. VI „Industrielle Standortslehre“.

Til Slut tages de tidligere omtalte Forudsætninger op til Undersøgelse. Forfatteren kommer derved navnlig ind paa Lovene for Befolkningsfordelingens Udvikling. Endelig er de mere indgaaende matematiske Beregninger samlet i et Tillæg.

H. N. Skade.

